

กระบวนทัศน์การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัล
เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลในห้องเรียนวิถีถัดไป
Paradigm the Digital Social Studies Curriculum Development
to Promote Digital Citizenship in the Next Normal Classroom

ชรินทร์ มั่งคั่ง¹ และ สุวสิรินทร์ สุวรรณจักร²

Charin Mangkhang¹ and Suwasirin Suwannajak²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Faculty of Education, Chiang Mai University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ¹charin.mangkhang@cmu.ac.th

Received March 9, 2023; Revised May 20, 2024; Accepted August 6, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทบทวนกรอบแนวคิดกรอบแนวคิดการศึกษาหลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัล เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลในห้องเรียนวิถีถัดไป และ 2) เสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัล เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลในห้องเรียนวิถีถัดไป ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัล เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลในวิถีถัดไป เป็นแนวทางพัฒนาการเรียนรู้จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมดิจิทัลในปัจจุบัน การสร้างพื้นที่ห้องเรียนเสมือนผ่านเทคโนโลยี การสร้างปฏิสัมพันธ์รวมทั้งการใช้สื่อสารสนเทศอย่างหลากหลาย การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในปัจจุบันส่งผลต่อการเรียนรู้เด็กและเยาวชนในระบบการศึกษา ก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและแพร่หลาย จากการเปลี่ยนแปลงข้างต้น การสร้างความฉลาดรู้ทางดิจิทัลและการรู้เท่าทันสื่อแก่ผู้เรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กล่าวคือ การสร้างความตระหนักและการเรียนรู้ทักษะการใช้ดิจิทัลได้อย่างเท่าทันและเหมาะสม ผ่าน 3 มิติ ดังนี้ 1) การมีความรู้และความคิดสร้างสรรค์ทางดิจิทัล 2) คุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมดิจิทัล และ 3) การมีส่วนร่วมและการเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจดิจิทัล รวมทั้งการประยุกต์ใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์เพื่อให้อัดคล้องกับการสร้างพลเมืองดิจิทัลในห้องเรียนวิถีถัดไป ผ่านกระบวนการ Digital Social Studies Curriculum Development Model หรือ 4D Model ดังนี้ 1) วิเคราะห์หลักสูตรและบริบทพื้นที่ดิจิทัล (Digital Area Analysis :D) 2) การกำหนดเป้าหมาย (Destination :D) 3) การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร (Design and Development :D) และ 4) การประเมินผล

เครือข่ายดิจิทัล (Digital Evaluation :D) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัลถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการบทสนทนาหลักสูตรสังคมศึกษาแบบเดิมที่นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัลที่จะเป็นตัวทำให้เกิดระบบนิเวศการเรียนรู้แบบองค์รวมในด้านสื่อและเทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการสังคมเทคโนโลยีพื้นที่ห้องเรียนวิถีถัดไปในอนาคต

คำสำคัญ: หลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัล; ความเป็นพลเมืองดิจิทัล; ห้องเรียนวิถีถัดไป

Abstract

This article aims to 1) review the conceptual framework of digital social studies curriculum; To promote digital citizenship in the next normal classroom and 2) to propose a way to develop a digital social studies curriculum. To promote digital citizenship in the next normal classroom. The study found that Digital Social Studies Program promotes digital citizenship in the next normal classroom It is a way to develop learning from the current digital society change. Creating a virtual classroom space through technology creating interactions, including using a variety of information media. The current cultural changes have affected children and young people's learning in the education system. cause learning quickly and widely from the above changes. Building digital literacy and media literacy in students is therefore essential for them to develop critical thinking skills, that is, raising awareness and learning digital skills timely and appropriately through 3 dimensions: 1) digital literacy and creativity; 2) morality, ethics, and digital social responsibility; and 3) participation and leadership in the digital economy. Including the creative application of media to be in line with the creation of digital citizens in the next normal classroom go through the process Digital Social Studies Curriculum Development Model or 4D Model as follows: 1) Digital Area Analysis; 2) Destination; 3) Design and Development; and 4) Digital Evaluation. The way to develop a digital social studies curriculum is important to change the traditional social studies curriculum paradigm that leads to the development of a digital social studies curriculum that will create a holistic learning ecosystem in on media and technology for efficiency in managing society, technology, classroom space, the next way forward in the future.

Keywords: The Digital Social Studies Curriculum; Digital Citizenship; Next Normal Classroom

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอย่างเต็มรูปแบบ ไร้ข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การติดต่อสื่อสารสร้างความสะดวกรวดเร็ว สื่อเทคโนโลยีมีบทบาทในการดำเนินชีวิตกับมนุษย์ทุกช่วงวัย ผลจากการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันก่อให้เกิดพื้นที่ในการสร้างเศรษฐกิจและการสร้างอาชีพใหม่อย่างหลากหลายผ่านช่องทางดิจิทัลในสังคม เช่น Influencer (อินฟลูเอนเซอร์) บุคคลในการสร้างอิทธิพลของสื่อดิจิทัลที่สามารถสร้างปรากฏการณ์ความนิยมในสังคมได้ โดยมีการเสนอค่าตอบแทนจากการเป็นตัวแทนนำเสนอผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มยอดขาย ถือเป็นการสร้างรายได้ที่พบมากในสังคม เนื่องจากสามารถทำงานผ่านการสร้างพื้นที่ขายสินค้าออนไลน์ในสื่อดิจิทัลอย่างสะดวก ทั้งนี้การประกอบอาชีพในปัจจุบัน ไม่จำเป็นต้องมีหน้าร้านวางสินค้า สามารถใช้ช่องทางออนไลน์เป็นสื่อกลางในการขายและส่งสินค้าผ่านขนส่ง สะดวก รวดเร็ว และลดต้นทุนการผลิตได้มาก ส่งผลให้ระบบการศึกษาปัจจุบันต้องมีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนรู้ให้เหมาะสมบริบทเชิงพื้นที่และสถานการณ์โลกในปัจจุบัน เพื่อสร้างความรู้เท่าทันและใช้ประโยชน์จากดิจิทัลในการสร้างรายได้และอาชีพ ผ่านการใช้เทคโนโลยีเป็นตัวเชื่อมการเรียนรู้พร้อมทั้งพัฒนาทักษะและขีดความสามารถของผู้เรียนอย่างมีศักยภาพทางเทคโนโลยี โดยรูปแบบการศึกษายุคใหม่ สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ได้ทุกพื้นที่ ทั้งนี้การเรียนรู้ในยุคดิจิทัลควรมีการประยุกต์ใช้ร่วมกับการเรียนรู้แบบอื่นที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ถิ่น เช่น Mangkhong et al. (2021) เสนอการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบปรับเปลี่ยนได้ (Hybrid learning) ร่วมกับการออกแบบการเรียนรู้ประวัติวิธีการเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วมประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกประวัติศาสตร์ความสุข ผ่านการสร้างการเรียนรู้ คือ Participatory Area-Based Approach Learning: PABAL โดยเน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างมีส่วนร่วมผสานการใช้ห้องเรียนเสมือนในการสร้างการเรียนรู้อย่างรวดเร็วและสอดคล้องต่อสถานการณ์โลก (Mangkhong et al., 2021) การเรียนรู้เหล่านี้สามารถสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียนได้อย่างมากและมีสื่อการสอนที่หลากหลายที่สามารถค้นคว้าได้อย่างสะดวกบนแพลตฟอร์มเครือข่ายสังคมดิจิทัล พร้อมทั้งเป็นตัวกลางในการเชื่อมความรู้จากแต่ละพื้นที่สู่ความเข้าใจร่วมกันอย่างถูกต้องในเวลาเดียวกัน บนโลกเสมือนอย่างเหมาะสมทั้งยังสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพพื้นที่นั้น ๆ ทั้งนี้จึงกล่าวได้ว่าการเรียนรู้ในรูปแบบวิถีถัดไปเป็นการเรียนรู้ผ่านสื่อกลางเทคโนโลยีผ่านอุปกรณ์อย่างทันสมัยที่ส่งผลต่อการสร้างการเรียนรู้และการขยายกรอบแนวคิดของเยาวชนได้อย่างเท่าทัน ทำให้เกิดการก้าวข้ามการเรียนรู้รวมทั้งสร้างระบบคิดใหม่ได้ง่ายและมากขึ้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อันเนื่องมาจากเป็นศาสตร์ในการเรียนรู้สังคม เมื่อสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน วิชาสังคมศึกษาจึงเปรียบเสมือนกุญแจในการเรียนรู้สังคม เพื่อต่อยอดในการเรียนรู้อื่น ๆ ต่อไป โดยการสร้างการเรียนรู้สังคมอย่างมีประสิทธิภาพนั้น

ต้องมีตัวหลักสำคัญคือ การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาโดยต้องสอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ เพื่อพัฒนาพลเมืองให้เข้าใจและสร้างการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยหลักสูตรสังคมศึกษาเชิงพื้นที่ ต้องสร้างกรอบแนวคิดให้สอดคล้องต่อความต้องการของท้องถิ่น เนื้อหาการเรียนรู้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันและสอดคล้องกับวิถีชีวิตแนวดิจิทัล ผ่านการจัดทำแผนการสอน เนื้อหาการเรียนรู้ที่ตรงต่อหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่ต้องการให้เกิดแก่ตัวผู้เรียนในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วยวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย อาทิ แหล่งการเรียนรู้ผ่านดิจิทัล ร่วมกับการจัดการบริบทเชิงพื้นที่ โดยบริบทพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางภาษา วัฒนธรรม รวมทั้งควรสำรวจความสนใจของผู้เรียนเพื่อช่วยจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (Mangkhang, 2022) และมุ่งพัฒนาเยาวชนอันเป็นกำลังสำคัญของชาติ ให้มีความรู้และทักษะเพื่อนำสื่อเทคโนโลยีไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพในสังคมโลกดิจิทัลทั้งนี้ ระบบการศึกษาถือเป็นตัวแปรสำคัญในการสร้างและพัฒนาประชากรให้มีประสิทธิภาพตามความคาดหวังของชาติ ผ่านกลยุทธ์การขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 (Office of the Education Council., 2017) รวมทั้งเป็นการสร้างให้พลเมืองไทยมีทักษะและสมรรถนะที่เหมาะสมพร้อมคุณธรรม จริยธรรม นำชาติก้าวข้ามความเหลื่อมล้ำภายในประเทศได้ (Office of the Education Council., 2017; Neanpan et al., 2020)

ดังนั้น หลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัลจึงถือเป็นนุญแจการเรียนรู้พื้นฐานที่สำคัญเพื่อเสริมสร้างความ เป็นพลเมืองดิจิทัลในห้องเรียนวิถีถัดไปให้สอดคล้องต่อความต้องการของชาติ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ ทักษะ และการรู้เท่าทันประกอบการใช้ดิจิทัลอย่างฉลาด เพื่อต่อยอดการเรียนรู้ ความคิดให้เกิดประโยชน์ต่อชาติในด้านต่าง ๆ เป็นประชากรยุคใหม่เป็นผู้นำในการสร้างและการเปลี่ยนแปลงพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศก้าวสู่เวทีโลก

การทบทวนกรอบแนวคิดหลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัล

ผู้เขียนได้ทำการทบทวนกรอบแนวคิดการศึกษาหลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัล เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลในห้องเรียนวิถีถัดไป สามารถสรุปคำนิยามได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงคำนิยามของหลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัล เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลในห้องเรียน
วิธีถัดไป

นักวิชาการ (Academicians)	คำสำคัญ (Keywords)	ความหมายหรือคำนิยาม (Definition)
Mangkhang (2022)	หลักสูตรสังคมศึกษา (Social Studies Curriculum)	กระบวนการสร้างองค์ความรู้โดยมีจุดหมายการสร้างพลเมืองโลก (Global Citizenship) จากแนวคิดพลเมืองโลกและอุดมคติวิทยา เพื่อตอบสนองการดำเนินชีวิตในสังคมโลก ผ่านการสะท้อนปรากฏการณ์ต่างๆผ่านแบบเรียน ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า แก้ไขปัญหาผ่านองค์ความรู้ในเชิงสหวิทยาการในการพัฒนาสังคมได้อย่างยั่งยืน
Ministry of Education (2008)	หลักสูตรแกนกลางสังคมศึกษา (Social Studies Course)	การสร้างมาตรฐานในการจัดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐานเพื่อทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความเป็นพลเมืองของโลกและชาติ
Omsin Jatuporn (2017)	หลักสูตรแกนกลางสังคมศึกษา (Social Studies Course)	เนื้อหาและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการกำหนดขอบเขตและสังสม ประสบการณ์ขององค์ความรู้ด้านการเรียนรู้ในสังคม
Commonsense education (2020)	หลักสูตรพลเมืองดิจิทัล (The Digital Citizenship Curriculum)	เป็นการสร้างกรอบแนวคิดหลักของการจัดการเรียนรู้จากหัวข้อพื้นฐานทางวิชาการจากการค้นคว้าและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนจากตัวผู้เรียน นักการศึกษา ผู้ปกครอง โดยบทเรียนอย่างเข้มข้นจะถูกสร้างจากทักษะหลายส่วนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมต่อระหว่างโลกจากการรับรู้การใช้เทคโนโลยีผ่านการเรียนรู้ สร้างและการเข้าร่วม เพื่อการใช้ทักษะความสามารถในการจัดการพื้นที่ออนไลน์จากการใช้สื่อและเทคโนโลยี
Madalina Micu (2019)	หลักสูตรพลเมืองดิจิทัล (The Digital Citizenship Curriculum)	เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่นผ่านการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีอย่างทันสมัย ส่งผลให้ผู้เรียนและผู้สอนมีโอกาสในการขยายความรู้และการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง เป็นกระบวนการเปลี่ยนการเรียนรู้เดิมไปสู่รูปแบบใหม่ เช่น กระบวนการเรียนรู้แบบผสมผสาน ห้องเรียนกลับด้าน การเรียนรู้แบบอีเลิร์นนิ่งถือเป็นความรับผิดชอบของทุกภาคส่วนในการสร้างการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเป็นระบบในการจัดการศึกษาแนวดิจิทัล
Rong–Jyue Fang et al. (2008)	หลักสูตรแนวดิจิทัล (The Digital Curriculum)	เกิดจากการประชุมเชิงปฏิบัติการของผู้สอนในความต้องการสร้างแนวทางการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทโลก ผ่านเครือข่ายช่วยสอนและเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ โดยผู้เรียนจะได้รับพื้นที่การเรียนรู้อย่างหลากหลายได้มากกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียนอย่างไร้กรอบแนวคิดเดิม
Barnstable Public Schools (2023)	หลักสูตรแนวดิจิทัล (The Digital Curriculum)	เป็นชุดทรัพยากรที่ครอบคลุมและปรับเปลี่ยนได้ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และความคาดหวัง ผ่านทรัพยากรทางดิจิทัลหลาย

นักวิชาการ (Academicians)	คำสำคัญ (Keywords)	ความหมายหรือคำนิยาม (Definition)
		รูปแบบ อาทิ ข้อความ วิดีโอ รูปภาพ เสียง เครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยผู้สอนจำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะเพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนรายบุคคลได้มากขึ้น
Malak Alamri, Jhanjhi and Mamoona Humayan (2020)	หลักสูตรพลเมืองดิจิทัล (The Digital Citizenship Curriculum)	หลักสูตรพลเมืองดิจิทัลเป็นผลรวมของประสบการณ์ด้านการศึกษาวัฒนธรรม สังคม กีฬา ศาสนา สิ่งแวดล้อมและศิลปะ โดยสถาบันการศึกษาเป็นผู้เตรียมรับและปรับสร้างกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนเพื่อสามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้งภายในและภายนอกสถาบันเพื่อบรรลุผลผ่านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่อสังคมโลกได้อย่างเหมาะสม
Burns and Gottschalk eds. (2019)	พลเมืองดิจิทัล (Digital Citizens)	เป็นการพัฒนาเยาวชนอย่างสำคัญจากการเข้าร่วมเทคโนโลยีอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพในชีวิตประจำวัน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญในการสร้างระบบความคิดองค์รวมในพื้นที่อื่นไม่เป็นประโยชน์ให้เกิดการประเมินค่าในการรับรู้ได้อย่างเหมาะสม
Wongyai and Patphol (2019)	การจัดการเรียนรู้แบบดิจิทัล (Digital Learning)	การผสมผสานการเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายสังคมเทคโนโลยีและดิจิทัล ผ่านอุปกรณ์ดิจิทัลในการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้จากเทคโนโลยีได้อย่างหลากหลาย ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันได้อย่างหลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นพื้นฐานสำคัญในโลกยุคปัจจุบัน

จากการนิยามความหมายในช่วงต้นสามารถอธิบายแนวคิดหลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัลเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลในวิถีถัดไป กล่าวคือ เป็นกระบวนการในการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้โดยมีจุดหมายการสร้างพลเมืองโลก (Global Citizenship) จากแนวคิดพลเมืองโลกและอุดมคติวิทยา มุ่งเน้นความทันสมัยในยุคปัจจุบัน การใช้ดิจิทัลเป็นแกนหลักสำคัญในการสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจร่วมกันทางสังคมผ่านการผสมผสานการเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายสังคมเทคโนโลยีและดิจิทัล โดยใช้อุปกรณ์ดิจิทัลในการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้จากเทคโนโลยี เพื่อทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความเป็นพลเมืองของโลกและชาติ หลักการสำคัญที่ต้องสร้างให้เกิดขึ้น อันได้แก่ เก่ง ดี มีความสุข ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย รวมทั้งเป็นการสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้เกิดแก่ผู้เรียนและผู้สอนมีโอกาสในการขยายความรู้และการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง เป็นกระบวนการเปลี่ยนการเรียนรู้เดิมไปสู่รูปแบบใหม่ เช่น กระบวนการเรียนรู้แบบผสม ห้องเรียนกลับด้าน การเรียนรู้แบบอีเลิร์นนิ่ง ทั้งนี้ถือเป็นความรับผิดชอบของทุกภาคส่วนในการสร้างการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเป็นระบบในการจัดการศึกษาแนวดิจิทัล

กระบวนการทัศน์ของห้องเรียนสังคมศึกษาในสังคมวิถีถัดไป

จากสถานการณ์โลกที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตอย่างพลิกผัน กล่าวคือ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 19 (Covid-19) ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติของโลกและสังคม รวมไปถึงถึงวัฒนธรรมการศึกษาที่ต้องเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากเชื้อไวรัสโคโรนามีผลในระบบการหายใจ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายในวงกว้างทำให้ต้องหยุดกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนอย่างไม่มีกำหนด การหยุดชะงักของกิจกรรมต่าง ๆ ในโลก รวมทั้งการจัดการเรียนการสอน (Phoodee and Pianpailoon, 2022) ทำให้ทั่วโลกมีการกำหนดวิธีการเรียนรู้ในสถานการณ์ดังกล่าวในหลายรูปแบบ ส่งผลให้เกิดการออกแบบการศึกษาในชีวิตวิถีใหม่ หรือ Design-Based New Normal ผ่านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ แพลตฟอร์มและเครื่องมือทางเทคโนโลยีในการประยุกต์ การปรับเปลี่ยน (Design Based New Normal) เพื่อสร้างพิมพ์เขียวทางการศึกษาในอนาคตใหม่ในวิถีถัดไป (Tongkeo, 2020) โดยรูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียนวิถีถัดไป (Classroom Next Normal) ผ่านรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การเรียนรู้แบบปรับเปลี่ยนได้ (Hybrid learning) การศึกษาวิถีใหม่ (New normal education) การเรียนรู้ผ่านห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual classroom) อย่างหลากหลาย โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในรูปแบบการเรียนรู้แบบเดิมและการเรียนรู้ในห้องเรียนวิถีถัดไป

(Phoodee and Pianpailoon, 2022; Tongkeo, 2020; Mangkhang, 2022)

รูปแบบการเรียนรู้	บทบาทผู้สอนและผู้เรียน	
	การเรียนรู้แบบเดิม	การเรียนรู้แบบวิถีถัดไป
รูปแบบการเรียนรู้	ใช้กระบวนการเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์แบบพบหน้าเท่านั้น การเรียนรู้ที่อยู่ในห้องเรียนผ่านการร่วมมือแบบเผชิญหน้าทางสังคมจริง	กระบวนการเรียนรู้สามารถใช้ห้องเรียนเสมือนในการเรียนรู้ได้โดยไม่จำเป็นต้องเข้าเรียนภายในชั้นเรียนจริง มีการสร้างการเรียนรู้ได้มากขึ้นผ่านการใช้เทคโนโลยีอย่างหลากหลาย
หน่วยการเรียนรู้	หน่วยการเรียนรู้ อิงตามหลักสูตรแกนกลาง มาตรฐานการเรียนรู้จากส่วนกลางเท่านั้น สร้างหน่วยการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดหลัก วัดและประเมินผลผ่านข้อสอบอัตนัย ปรนัย โดยหน่วยเรียนรู้รวมทั้งกระบวนการสร้างหน่วยการเรียนรู้มีการจำกัดกรอบการเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติในพื้นที่จริงเท่านั้น	หน่วยการเรียนรู้ มีความหลากหลายและประยุกต์ ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องต่อพัฒนาการและความต้องการทักษะของประชากรโลกที่มีความทันสมัยในยุคดิจิทัลมากขึ้น อาทิ หน่วยการเรียนรู้ธุรกรรมทางการเงิน ความเข้าใจในอันตรายของข้อมูลเท็จในระบบคอมพิวเตอร์ การเขียนโปรแกรม AI เป็นต้น
การมีปฏิสัมพันธ์	ปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นในพื้นที่จริง จากการพบหน้า (Face-to-Face) เท่านั้น	การมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นในพื้นที่หลากหลายผ่านพื้นที่เสมือนในเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยการ

รูปแบบการเรียนรู้	บทบาทผู้สอนและผู้เรียน	
	การเรียนรู้แบบเดิม	การเรียนรู้แบบวิถีถัดไป
ทรัพยากรการเรียนรู้	มีทรัพยากรการเรียนรู้อย่างจำกัด โดยหลักคือแหล่งการเรียนรู้ผ่านแบบเรียนหรือทรัพยากรในห้องเรียนของตนเองผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทางตรงจากการลงพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม	สามารถใช้แพลตฟอร์มต่างๆ อาทิ Zoom Google Meet เป็นต้น สามารถค้นคว้าแหล่งการเรียนรู้อย่างแพร่หลายได้จากทั่วโลก จากการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และเครือข่ายสังคมออนไลน์ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้นจากการอบการศึกษาแหล่งวิทยาการเดิม การประสานความรู้ ความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากทุกมุมโลกได้อย่างรวดเร็ว
ระยะเวลาการเรียนรู้	ระยะเวลาการเตรียมการ การจัดการเรียนรู้มีเวลาค่อนข้างมากโดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้พื้นที่จริง นอกห้องเรียน ต้องมีการเตรียมการและใช้ระยะเวลาการเรียนรู้มาก รวมทั้งการวัดและประเมินผลต้องเป็นไปอย่างพร้อมกันภายในชั้นเรียน	ระยะเวลาการเตรียมการและการสร้างความรู้ลดลง เนื่องจาก การค้นคว้าสื่อและแหล่งการเรียนรู้สามารถกระทำได้อย่างรวดเร็วผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ สามารถสร้างความเข้าใจได้ชัดเจน รวมทั้งกระบวนการเรียนรู้มีความทันสมัย ปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยอย่างรวดเร็วบนเครือข่ายสังคมออนไลน์
ความพร้อมในการเรียนรู้	ผู้เรียนและผู้สอนอาจเกิดความพร้อมในการเรียนและการสอนที่ไม่เท่าเทียมกัน แต่ถูกจำกัดด้วยวันเวลาและเนื้อหาในการเรียนรู้ที่กำหนดไว้แล้ว ดังนั้น อาจเกิดความไม่พร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละบุคคลที่เท่ากัน	ผู้เรียนสามารถสร้างความพร้อมด้วยตนเองและเรียนในพื้นที่เสมือนและจัดสรรเวลาเรียนด้วยตนเองได้ ถือเป็นจัดการและสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากการเปรียบเทียบห้องเรียนสังคมศึกษาแบบเดิมและแบบวิถีถัดไปในข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้พร้อมทั้งพื้นที่ในการสร้างการเรียนรู้อย่างมาก ผ่านการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างทันสมัย ห้องเรียนไม่จำเป็นต้องอยู่บนพื้นที่ห้องเรียนจริงเปลี่ยนพื้นที่การเรียนรู้ในห้องเรียนพื้นที่เสมือน ความพร้อมการเรียนรู้ การใช้แหล่งวิทยาการเรียนรู้มีความหลากหลายและสามารถค้นคว้าได้อย่างรวดเร็วและสร้างความเข้าใจได้มากขึ้นกว่าการเรียนการสอนแบบเดิม

การส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลในห้องเรียนวิถีถัดไป

การเรียนรู้แนวดิจิทัล เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลในห้องเรียนวิถีถัดไป มีความจำเป็นในการสร้างทักษะและความเข้าใจดิจิทัลให้เกิดแก่ผู้เรียน เป็นการเสริมสร้างทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัลอย่างฉลาด

การผสมผสานกระบวนการเรียนรู้ดิจิทัลร่วมกับความฉลาดทางดิจิทัล จะช่วยให้ผู้เรียนมีแนวคิดอันทันสมัย รู้เท่าทันและก้าวตามหลักเศรษฐกิจในโลกยุคปัจจุบันได้มาก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้สังคมศึกษาดิจิทัล เพื่อช่วยจัดระบบและเป็นแนวความคิดให้ผู้เรียนให้สอดคล้องกับโลก เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมในเพื่อก้าวสู่การเปลี่ยนแปลงแบบใหม่ในศตวรรษที่ 22 ได้อย่างเหมาะสม โดยคุณลักษณะของพลเมืองดิจิทัลต้องสร้างความคิดอย่างรู้เท่าทันดิจิทัล เพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์ไม่เกิดโทษต่อผู้ใช้งาน ผ่านกระบวนการสังเคราะห์และเข้าใจในบรรทัดฐานในหลักการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมรวมทั้งความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองในโลกออนไลน์ ผ่านความฉลาดทางดิจิทัล ซึ่งเป็นทักษะหรือความสามารถทางจิตพิสัย สังคมและการตอบสนองผ่านการรับรู้ โดยส่งผลถึงความสามารถในการจัดการความท้าทายในสังคมดิจิทัล หรือ ทักษะการใช้สื่อและการเข้าใจสังคมผ่านการสังเคราะห์ในเครือข่ายสังคมออนไลน์

ทั้งนี้การสร้างคุณลักษณะพลเมืองดิจิทัล เป็นสิ่งสำคัญในการประกอบรวมทักษะการใช้ดิจิทัลได้อย่างเท่าทันและเหมาะสม โดยผู้เขียนได้ทำการทบทวนกรอบแนวคิดคุณลักษณะพลเมืองดิจิทัลในห้องเรียนวิถีถัดไปได้ดังนี้

ตารางที่ 3 กรอบแนวคิดคุณลักษณะพลเมืองดิจิทัลในห้องเรียนวิถีถัดไป

นักวิชาการ (Academicians)	คำสำคัญ (Keywords)	ความหมายหรือคำนิยาม (Definition)
Wongkitrungreang (2018)	คุณลักษณะพลเมือง ดิจิทัล (Digital Citizenship Characteristic)	1) มิติด้านความรู้เกี่ยวกับสื่อและสารสนเทศ การประกอบสร้างทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการคิดแบบองค์รวม เป็นต้นรวมทั้งการใช้เทคนิคเทคโนโลยีอย่างเชี่ยวชาญ 2) มิติด้านจริยธรรม การสร้างสำนึกร่วมของระบบคุณธรรม จริยธรรมอันเป็นพื้นฐานสำคัญของชาติผ่านการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งการรักษาและตระหนักถึงสิทธิและความรับผิดชอบบนพื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์ 3) มิติด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศในมิติต่างๆ เช่น การลงคะแนนเสียงอิเล็กทรอนิกส์ (e-Voting) หรือการยื่นคำร้องออนไลน์ (online petition)
White, Ragkhanto and Srikhuedong (2021)	คุณลักษณะพลเมือง ดิจิทัล (Digital Citizenship Characteristic)	1) ความรับผิดชอบต่อสังคมดิจิทัล (Digital Responsibility) ผ่านการสังเคราะห์และประเมินค่าข้อมูลในสังคมดิจิทัลอันเป็นข้อเท็จจริงโดยการใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งการเลือกใช้อินเทอร์เน็ตที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและไม่รับข้อมูลที่ส่งผลเสียหรือมีความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดเหตุการณ์ไม่เชิงลบ 2) ความคิดสร้างสรรค์ทางดิจิทัล (Digital Creativity) เป็นทักษะที่สำคัญในการสร้างระบบความคิดทางดิจิทัลโดยการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้เป็นประสิทธิภาพต่อองค์กรและสังคมได้ดีขึ้น

		3) ความเป็นเจ้าของด้านดิจิทัล (Digital Entrepreneurship) การคิดค้นนวัตกรรมผ่านนวัตกรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือการค้าให้เป็นธุรกิจทางดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพและสร้างมูลค่าให้องค์กรธุรกิจและเศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียมนานาชาติได้
Chusaengnil (2019)	คุณลักษณะพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship Characteristic)	<p>1) มิติการรักษาอัตลักษณ์และข้อมูลส่วนบุคคล เป็นการสร้างประโยชน์ในการติดต่อสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ผ่านการเปลี่ยนแปลงอันทันสมัยที่เกิดขึ้นผ่านความตระหนักรู้ในรูปแบบต่างๆ พร้อมทั้งจัดการความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายดิจิทัล</p> <p>2) มิติของกิจกรรมบนสื่อสังคมดิจิทัล พลเมืองดิจิทัลมีความจำเป็นต้องตระหนักและรู้จักรักษาข้อมูลส่วนตนในด้านประโยชน์ทางธุรกรรมทางการเงินจากเครือข่ายดิจิทัล รวมทั้งการใช้ประโยชน์ทางสังคมในการแสดงออกถึงวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมและการมีส่วนร่วมทางการปกครอง ยกตัวอย่างเช่น การทำประชาพิจารณ์ในรูปแบบออนไลน์</p> <p>3) มิติทักษะและความสามารถในสภาพแวดล้อมดิจิทัล ผ่านการคิดพื้นฐานกระบวนการคิดสูง ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า รวมทั้งการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดเชิงองค์รวม โดยเข้าใจบริบทสิ่งแวดล้อมนำมาประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>4) มิติจริยธรรมทางดิจิทัล โดยการไม่ก้าวล้ำสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น บนเครือข่ายออนไลน์ การปกป้องการถูกกลั่นแกล้งตนเองและผู้อื่น การรู้จักมารยาทบนสังคมดิจิทัลอย่างมีคุณค่า ตระหนักถึงการจัดการความเสี่ยงในดิจิทัล</p>

กล่าวโดยสรุปคุณลักษณะพลเมืองดิจิทัลในห้องเรียนวิถีถัดไป มีดังนี้ 1) การมีความรู้และความคิดสร้างสรรค์ทางดิจิทัล ผ่านการใช้ระบบความคิดขั้นสูง มุ่งเน้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้รู้เท่าทัน รวมทั้งประเมินข่าวสารความน่าเชื่อถือได้อย่างมีประสิทธิภาพและการสร้างสรรค์ผลงานต่อองค์กรได้อย่างหลากหลาย 2) คุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมดิจิทัล ผู้ใช้งานต้องตระหนักและรู้คุณค่าของสิทธิ เสรีภาพของบุคคลในเครือข่ายสังคมออนไลน์ การเคารพ ให้เกียรติซึ่งกันและกันบนพื้นฐานคุณธรรม จริยธรรมและบรรทัดฐานทางสังคมไทย และ 3) การมีส่วนร่วมและการเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจดิจิทัล การเข้าร่วมในการรักษาสิทธิของตนเองบนพื้นที่ดิจิทัลในด้านต่าง ๆ เช่น การเมือง การปกครอง การรับรู้และการสร้างสรรค์ทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการใช้เครือข่ายออนไลน์ในการสร้างความเป็นผู้นำและการพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัล เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง ดิจิทัลในห้องเรียนวิถีถัดไป

จากผลการศึกษารอบแนวคิดหลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัล เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลในห้องเรียนวิถีถัดไป สามารถสร้างองค์ความรู้และเสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัลผ่านกระบวนการ Digital Social Studies Curriculum Development Model หรือ 4D Model (Mangkhang, and Kaewpanya, 2021; Sirivisalsuwan et al., 2022; Liangpanit, 2018; Mangkhang et al., 2021; Inthanon, 2020) ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงขั้นตอนและวิธีการของกระบวนการ Digital Social Studies Curriculum Development Model หรือ 4D Model

Digital Social Studies Curriculum Development Model		รายละเอียด
ขั้นที่ 1	วิเคราะห์หลักสูตรและบริบทพื้นที่ดิจิทัล (Digital Area Analysis : D)	เป็นการวิเคราะห์ความต้องการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการใช้เครือข่ายทางสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่กลางในการติดต่อ พร้อมทั้งการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบในมิติต่างๆ มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เท่าทันและก้าวไกลดิจิทัล ต้องการคุณลักษณะอย่างไร ประกอบรวมกับการวิเคราะห์บริบทพื้นที่ในชุมชน ความต้องการของชุมชนและทิศทางการสร้างแนวทางการพัฒนาประชากรร่วมกับเศรษฐกิจโดยใช้ท้องถิ่นเป็นฐานที่ต้องการสร้างร่วมกันในอนาคตผ่านหลักการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ
ขั้นที่ 2	การกำหนดเป้าหมาย (Destination : D)	การตั้งจุดหมายที่ชัดเจนเป็นแกนหลักในการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจผ่านดิจิทัล โดยเน้นต้นทุนท้องถิ่น ในการดำเนินงานรวมทั้งการใช้หลักการ SWOT Analysis ร่วมวิเคราะห์จุดหมาย จุดเน้นของหลักสูตรสังคมศึกษาเพื่อแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาหลักการและกระบวนการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด
ขั้นที่ 3	การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร (Design and Development : D)	สร้างหลักในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา โดยเน้นความเป็นอยู่ที่ดีต่อวิถีธรรมชาติในชุมชนที่สามารถรวมกับการผสานสังคมดิจิทัลให้มีความทันต่อโลกในยุคปัจจุบันตามลักษณะพื้นที่นั้นๆ ในรูปแบบการดำเนินงานแบบเป็นกระบวนการอย่างชัดเจน มีหลักการและขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเหมาะสมผ่านหลักการใช้เทคโนโลยีที่ผสานดิจิทัลร่วมด้วย อาทิ เครือข่ายสังคมออนไลน์ โรงเรียน ชุมชน สมาคม ผู้ปกครอง ผ่านกลุ่มห้องสนทนา เป็นต้น

Digital Social Studies Curriculum Development

Model

รายละเอียด

ชั้นที่ 4	การประเมินผลเครือข่ายดิจิทัล (Digital Evaluation : D)	มีการประเมินผลผ่านการแลกเปลี่ยนหลังเสร็จกระบวนการผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลจากการวัดประเมินผลอย่างเป็นระบบ เกิดการคำนวณและประเมินค่าได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งการใช้เครือข่ายแพลตฟอร์มออนไลน์ในการสร้างพื้นที่เสมือนผ่านการจัดกิจกรรมในลักษณะการสอบถามร่วมกับการตั้งกลุ่มเล็กอภิปราย ถกเถียงปัญหาหรือข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาดิจิทัล เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด
-----------	--	--

องค์ความรู้จากการศึกษา

จากการศึกษา เรื่อง กระบวนทัศน์การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัล เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลในห้องเรียนวิถีถัดไป พบว่า

1) แนวคิดหลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัล เป็นกรอบในการสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ให้สอดคล้องต่อการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้โดยมีเป้าหมายเพื่อพลเมืองโลกดิจิทัลอย่างเท่าทันผ่านการผสมผสานการเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายสังคมเทคโนโลยีและดิจิทัล โดยใช้อุปกรณ์ดิจิทัลในการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้จากเทคโนโลยี เพื่อทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความเป็นพลเมืองของโลกและชาติ

2) บทบาทการจัดการเรียนการสอนระหว่างการเรียนรู้รูปแบบเดิมไปสู่การจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิง โดยห้องเรียนสามารถเปลี่ยนเป็นห้องเรียนเสมือน การจัดการเรียนการสอนสามารถจัดสรรเวลาการเรียนรู้ด้วยตนเองการรวมทั้งใช้แหล่งวิทยาการเรียนรู้มีความหลากหลายและสามารถค้นคว้าได้อย่างรวดเร็วและสร้างความเข้าใจได้มากขึ้น

3) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลในห้องเรียนวิถีถัดไป เป็นการสร้างทักษะและความเข้าใจดิจิทัลให้เกิดแก่ผู้เรียน เป็นการเสริมสร้างทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัลอย่างฉลาด การผสมผสานกระบวนการเรียนรู้ดิจิทัลร่วมกับความฉลาดทางดิจิทัล จะช่วยให้ผู้เรียนมีแนวคิดอันทันสมัย รู้เท่าทันและก้าวตามหลักเศรษฐกิจในโลกยุคปัจจุบัน ผ่าน 3 มิติ ดังนี้ 3.1) การมีความรู้และความคิดสร้างสรรค์ทางดิจิทัล 3.2) คุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมดิจิทัล และ 3.3) การมีส่วนร่วมและการเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจดิจิทัล

4) ผลการศึกษากรอบแนวคิดหลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัล เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลในห้องเรียนวิถีถัดไป สามารถสร้างองค์ความรู้และเสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัลผ่าน

กระบวนการ Digital Social Studies Curriculum Development Model หรือ 4D Model เป็นกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้อันดับ 4 (ระดับ ดังนี้ 4.1) วิเคราะห์หลักสูตรและบริบทพื้นที่ดิจิทัล (Digital Area Analysis) เป็นกระบวนการวิเคราะห์บริบทท้องถิ่นผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลรวมทั้งวิเคราะห์ความต้องการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเหมาะสม 4.2) การกำหนดเป้าหมาย (Destination) การกำหนดจุดหมายในการสร้างหลักสูตรสังคมศึกษาดิจิทัลที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นอย่างชัดเจน เพื่อเป็นหลักในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ 4.3) การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร (Design and Development) การสร้างแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องต่อบริบทพื้นที่ผ่านการใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องต่อการพัฒนาแผนงาน และ 4.4) การประเมินผลเครือข่ายดิจิทัล (Digital Evaluation) การใช้พื้นที่เครือข่ายดิจิทัลในการประเมินผลผ่านการแลกเปลี่ยนภายหลังกระบวนการผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลอย่างเป็นระบบ

ภาพที่ 1 แนวทางหลักสูตรสังคมศึกษาดิจิทัล เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลในห้องเรียนวิถีถัดไป Digital Social Studies Curriculum Development Model หรือ 4D Model

สรุป

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาดิจิทัลเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลในห้องเรียนวิถีถัดไป เป็นกระบวนการสร้างทักษะอันพึงมีในสังคมดิจิทัลที่มีการติดต่อสื่อสารและการแพร่กระจายของข่าวสารอย่างหลากหลาย โดยในปัจจุบันมีการใช้ทักษะเหล่านี้ในการพัฒนาซึ่งรวมทั้งการสร้างรายได้โดยเครือข่ายสังคมออนไลน์ สร้างผลิตภัณฑ์ที่ใช้แพลตฟอร์มขายโดยไม่จำเป็นต้องจัดเก็บสินค้า หรือการประกอบอาชีพในโลกดิจิทัลผ่านการนำเสนอผลิตภัณฑ์ การสร้างคอนเทนต์บันเทิงใจ โดยได้รับรายรับจากโฆษณาแฝง โดยการต่อยอดทางอาชีพและการพัฒนาเศรษฐกิจนี้เยาวชนจำเป็นต้องเรียนรู้กระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า พร้อมทั้งการเลือกรับอย่างมีวิจารณญาณอย่างสร้างสรรค์ ผ่านแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ดิจิทัลที่ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ที่รองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ซึ่งเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ขั้นต้นในการสร้างความเข้าใจให้เกิดแก่ผู้เรียนรวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรมนุษย์ในท้องถิ่นให้เกิด

ความยั่งยืนรวมทั้งการรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงและการใช้ดิจิทัลในวิถีถัดไปได้เป็นอย่างดีและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาระบบทศวรรษการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัล เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลในห้องเรียนวิถีถัดไป ผู้ศึกษาให้ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

แนวทางหลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัล เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลในห้องเรียนวิถีถัดไป Digital Social Studies Curriculum Development Model หรือ 4D Model สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทของสถานศึกษาและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้างต่อไป

2.1 ควรทำการสำรวจความต้องการหรือแนวทางการเรียนรู้อื่นที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาและต่อยอดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัลได้หลากหลายมากขึ้น

2.2 ควรทำการศึกษาหลากหลายรูปแบบเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลในการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาแนวดิจิทัลที่เหมาะสมกับห้องเรียนสังคมศึกษายุคดิจิทัลในบริบทประเทศไทย

References

- Barnstable Public Schools. (2023). *Digital Curriculum*. <https://www.barnstable.k12.ma.us/domain/394>.
- Burns, T. and Gottschalk, F. eds. (2019). *21st Century Children as Digital Citizens*. <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/b7f33425-en/index.html?itemId=/content/publication/b7f33425-en>.
- Chusaengnil, C., (2019). *Digital Intelligence*. <https://www.scimath.org/article-technology/item/10611-digital-intelligence>.
- Common sense education. (2020). *Digital Citizenship Curriculum*. 2020-digitalcitizenshipcurriculum-overview-final-release.pdf (commonsense.org).
- Fang, R.J., Wang, S.H., Lin, T.Y., & Tsai, H.L. (2008). The Digital Curriculum Design and Implement of Teacher's Professional Growth. *ResearchGate*, 148–152.
- Inthanon, S. (2020). *DQ: Digital Intelligence*. Pathum Thani: Walk on Cloud Company Limited.

- Jatuporn, O. (2017). A Development of Local History Curriculum Based on Place-Based education Approach for Primary School Students: A Case of An Upperchao Phraya River Community, Nakhon Sawan Province. *Journal of Education Naresuan University*, 21(4), 342–356.
- Liangpanit, S. (2018). Digital Learning Model by Problem-Based Learning in Thailand Age 4.0. *Panyapiwat Journal*, 10, 208–224.
- Malak Z. Alamri, N. Z. Jhanjhi & Mamoona Humayan. (2020). Digital Curriculum Importance for New Era Education. *Information Resources Management Association*, 1–3.
- Mangkhang, C. (2022). *Concept in Action the Social Studies Curriculum Development*. Chiangmai: Lanna Printing.
- Mangkhang, C., & Kaewpanya, N. (2021). The Digital Etiquette Enhancing to Global Citizenship of Social Studies Teachers in a New Normal Society. *Higher Education Studies*, 11(3), 89–94. doi:10.5539/hes.v11n3p89.
- Mangkhang, C., Jitviboon, K., Timcharoen, T., & Kaewpanya, N. (2021). Curriculum Development Innovation by Area-based Approach: A Case Study of Local Curriculum of Haripunchai History. *Journal of MCU Peace studies*, 9(2), 630–644.
- Mangkhang, C., Wannapaisan, C., Jarupongputtana, C., & Kaewpanya, N. (2021). Innovative of Local History Learning Design Through Area-Based Approach of Social Studies Teachers to the Promoting Happiness Historical Consciousness of Basic Education Students in Northern Thailand. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 12(8), 3361–3378.
- Micu, M. (2019). the Impact of the Digital Curriculum on Students Learning. *The European Proceedings of Social and Behavioural Sciences*, 1464–1472.
- Ministry of Education. (2008). *Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)*. Bangkok: The Printing House of the Teachers' Council.
- Neanpan, M. et al. (2020). Development of a curriculum to enhance life skills in the digital age for students at the lower secondary level of schools under the Bangkok Metropolitan Administration. *Curriculum Research and Development Journal*, 10(2), 90–104.
- Office of the Education Council. (2017). *Thailand Education Scheme in Brief (2017–2036)*. Bangkok: Ministry of Education.
- Phoodee, W. and Pianpailoon, C. (2021). the Scenario of Teachers after the Covid-19 Crisis. *Panyapiwat Journal*, 13(2), 321–330.

- Sirivisalsuwan, P., Nillapun, M., Kheovichai, K., & Satiman, A. (2020). The Development of Curriculum to Enhance Life Skills in Digital Age for Secondary Students of Bangkok Metropolitan Administration School. *Journal of Research and Curriculum Development, 10*(2), 90–104.
- Tongkeo, T. (2020). New Normal Based Design in Education: Impact of COVID–19. *Urnal of Teacher Professional Developmen, 1*(2), 1–10.
- White, S., Ragkhanto, S. and Srikrueadong, S. (2021). Human: Digital Citizenship. *Journal of MCU Humanities, 7*(2), 339–354.
- Wongkitrungreang, W. (2018). *Digital Citizenship Book*. Bangkok: Digital Economy Promotion Agency.
- Wongyai, W., Patphol, M. (2019). *Digital Learning*. Bangkok: Innovative Leaders Center of Curriculum and Learning.